

ΘΡΑΚΙΚΗ
ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΕΤΗΣΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΘΡΑΚΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1897

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1897

ΜΑΔΥΤΟΣ

Η ΠΟΛΙΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Η Μάδυτος ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἕνεκα τῆς ἐπικαίρου αὐτῆς στρατηγικῆς θέσεως, περιέρχεται ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀθηναίων, τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Μακεδόνων καὶ τέλος τῶν Ῥωμαίων, ὑφίσταμένη ἐκάστοτε σχεδὸν τὴν ὅλην τύχην τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, καὶ μὴ ἀναφαινομένη μονομερῶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Τοῦτου ἕνεκα κατὰ τὸν μεσαίωνα διατελεῖ ἐν τοιαύτῃ ἱστορικῇ ἀφανείᾳ, ὥστε δυσχερῶς δύναται τις νὰ παρακολουθήσῃ τὴν τύχην αὐτῆς. Κατὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους φαίνεται οὐχ ἥττον, ὅτι ἦτο ἡ ἀκμαιοτέρα τοῦ Ἑλλησπόντου πόλις, συγκεντροῦσα ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου πολὺ πρὶν ἢ εἰσέτι ἀκμάσῃ ἡ τότε «πολίχνη» κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον (1) Καλλίπολις, ἣτις ὁμολογουμένως μετὰ τὸν δέκατον καὶ ἐξῆς αἰῶνα ἤρξατο κατὰ πολὺ ὑπερτεροῦσα τὴν Μάδυτον (2). Μέχρι τοῦ

(1) (Στεφ. Βυζ. περὶ πόλεων σελ. 349—434).

(2) (Heud. Histoire comm. du levant au moyen âge p. 223).

δεκάτου δευτέρου αιώνας ἡ Μάδυτος ἦν ἡ προσφιλέης εἰς τοὺς Αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου πόλις ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ, ἐν αὐτῇ δὲ παρεθέριζε συνήθως μεταξὺ ἄλλων Ἰωάννης Α' ὁ Κομνηνός, πολλῶ μᾶλλον ὅτε περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος ἡ Μάδυτος ἀπήρτιζεν ἰδιαίτερον βασιλικάτον δωρηθὲν Μηχαῖλ τῷ Ψελλῶ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ, ἃς ὁ Σάθας ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ Μεσαιωνικῇ αὐτοῦ Βιβλιοθήκῃ (1). Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ Μάδυτος περιελήφθη κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ θέματι τῆς Μακεδονίας καὶ οὐχὶ τῆς Θράκης, ὡς ὑποδεικνύει ὁ Κ. Πορφυρογέννητος ἐν τῷ «περὶ θεμάτων» συγγράμματι αὐτοῦ, καθόσον τὸ θέμα τοῦτο ἐξετείνεται ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τοῦ Ἐβρου, καὶ ἀπὸ τῆς Ροδόπης μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, κυκλοῦν πανταχόθεν τὸ θέμα τῆς Θράκης. Τὰ ὄρια αὐτοῦ ἐποίκιλλον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας, ἐφ' ὅσον οἱ Βούλγαροι ἠπτόντο ἢ ἐνίκων, ἐπὶ τινα δὲ χρόνον περιελάμβανε καὶ τὴν Χερρόνησον μετὰ τῆς Μαδύτου. (2) Ὅτι ἡ Μάδυτος ἀπέτελει ἰδιαίτεραν Μητρόπολιν ἔχουσαν ὑφ' ἑαυτὴν καὶ ἐπισκοπὰς, ἴδια ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Νικηφόρου Βοτανειάτου ἔχομεν σαφεστάτας ἐνδείξεις (3),

(1) (Μ. Βιβλιοθήκη V, 487).

(2) (Προβλ. Alfr Rambaud. L' Empire Grec au dixième siècle, t. III p. 1)

(3) (Προβλ. Χρυσοστόμου Παπυδοπούλου «Μάδυτος» κ.τ.λ. VI, 32—38).

πότε ὅμως ὑπεβιβάσθη εἰς ἐπισκοπὴν δὲν δυνάμεθα σαφῶς νὰ καθορίσωμεν.

Ὁ Mordtmann ἐδημοσίευσεν⁽³⁾ σφραγίδα τινα Μητροπολίτου Μαδύτου ἀκμάσαντος κατὰ τὸν X ἢ XI αἰῶνα μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς

**ΘΕΟΤΟΚΕ ΒΟΗΘΕΙ ΝΙΚΗΦΩΡΩ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΜΑΔΥΤΩΝ**

ἀλλ' ὁ Schlumberger ἀναδημοσιεύων ταύτην φρονεῖ ὅτι le chef de l' Eglise de Madytos n' était metropolitain que de nom, en fait il était soumis à celui d' Heraclée⁽⁴⁾. Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν εἶνε ἀληθὲς τοῦτο, καθόσον καὶ μετὰ τὸν XI αἰῶνα ἡ Μάδυτος ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἐποψὴν κατεῖχεν οὐ μικρὰν θέσιν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως. Εἰς τοῦτο συνέτεινεν ἰδίᾳ ὁ περιφανέστατος αὐτῆς ἱεράρχης Εὐθύμιος ἀκμάσας μικρὸν πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ τιμώμενος τὰ μέγιστα οὐ μόνον ὑπὸ τῶν Μαδυτίων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πάσης καθόλου τῆς Ἐκκλησίας, ὡς δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μιχαὴλ Ψελλοῦ⁽⁵⁾. Ἐν δὲ τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ Μόσχας σώζεται ἐγκώμιον εἰς τὸν «μέγαν» Εὐθύμιον γραφὲν ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Κυπρίου, μετέπειτα Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐντολῇ τοῦ διευθύνοντος τότε τὴν Ἐκκλησίαν Μαδύτου τέως Μητροπολίτου Ἀθηνῶν

(1) (Ἐν τῷ XIII τόμῳ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κων)πόλεως).

(2) (Schlumberger—Sigiliographie de l' empire Byzantin; p. 115—116)

(3) (Πραβλ. «Μάδυτος» VI, 36.37).

Κωνσταντίνου (1). Ἐπὶ πλέον δὲ κατὰ τὴν ἐπὶ Μιχαήλ τοῦ Παλαιολόγου γενομένην Σύνοδον πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ τότε Μητροπολίτης Μαδύτου «μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου» «Ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Μαδύτου καὶ ὑπέρτιμος Ἰσαὰκ» ἔλαβεν ἐπίσης μέρος ἐν τινι συνόδῳ τοῦ 1341, συνελθούσῃ τῇ 11 Ἰουνίου τοῦ ἔτους ἐκείνου κατὰ τοῦ Βαρλαάμ, «ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Μαδύτου καὶ ὑπέρτιμος Ἰάκωβος» συμμετέσχε μετὰ εἰκοσαετίαν περίπου ἑτέρας συνόδου ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Καλλίστου συνελθούσης· διετύπωσα δὲ ἐγὼ ἀλλαχοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πορισμάτων τοῦ Le Quien τὴν γνώμην ὅτι περὶ τὸν XIV ἢ XV αἰῶνα καὶ κυρίως μετὰ τὸν Ἰάκωβον ἡ μητρόπολις τῆς Μαδύτου κατέστη ἀπλῆ ἐπισκοπὴ ὑπαχθεῖσα τῷ Ἡρακλείᾳ (2).

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Βυζαντινῆς ἀρχῆς διέσωζεν ἡ Μάδυτος σημασίαν πολιτικὴν τινα, ἀλλ' οὐδεμίαν σχεδὸν πληροφορίαν περὶ αὐτῆς ἔχομεν. Βραδύτερον ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρονογράφων ἰδίᾳ τοῦ Παχυμέρου καὶ τοῦ Χαλκοκονδύλη, μανθάνομεν πτωχὰς τινὰς εἰδήσεις περὶ αὐτῆς. Οὕτω μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ Μάδυτος μεθ' ὄλων τῶν πόλεων τῆς Θρακικῆς παραλίας περιῆλθεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἑνετῶν.

(1) (Ἴδε ἡμέτερον ἄρθρον· Εὐθύμιος ὁ Μαδύτου ἐν «Νεολόγῳ» Αὐγούστος 1895).

(2) (Προβλ. «Μάδυτος» VI, 38).

Οἱ Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου καταφυγόντες εἰς Νίκαιαν ἤρξαντο κατὰ τὸ 1224 τὰς πρώτας ἐν Ἀσίᾳ ἐχθροπραξίας κατὰ τῶν Φράγκων ἐπιτυχεῖς κατὰ πάντα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἑνετοὶ ἐκράτουν τῆς θαλάσσης ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Βατάσης ναυπηγήσας στόλον ἐξώρμησε κατ' αὐτῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ νικήσας καὶ κυριεύσας πολλὰς νήσους, διαπλεύσας δὲ τὸν Ἑλλήσποντον ἐλεπλάτησε τὴν Καλλιπόλιν καὶ Μάδυτον, ἣν ὀλοσχερῶς ἐκυρίευσεν ὁ Αὐτοκράτωρ οὗτος μόλις κατὰ τὸ 1235. Μέχρι δὲ τοῦ 1304 τὴν Μάδυτον κατεῖχον οἱ Βυζαντινοὶ ἀνακτίσαντες καὶ τὴν Καλλιπόλιν αὖθις. Δυστυχῶς ὁμως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤρξαντο μαραινόμενα αἱ δυνάμεις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ ἐκαλοῦντο ἤδη μισθοφόροι. Τιοῦτοι ὡς γνωστὸν ἐκλήθησαν καὶ οἱ Καταλανοὶ μεγίστων συμφορῶν αἴτιοι γινόμενοι τῷ Βυζαντινῷ κράτει (1). Κατὰ τὸ 1304 ἐκ τῆς Ἀσίας ὅπου εἶχον ἀποσταλῆ διεπέρασαν εἰς τὴν Θράκην ἄνωθεν τοῦ στομίου τοῦ Ἑλλήσποντου πρώτην φορὰν οἱ Καταλανοί, διασκορπισθέντες πρὸς διασχείμασιν ἀνὰ τὴν Μάδυτον, Καλλιπόλιν, Αἰγὸς ποταμοὺς καὶ Σηστόν. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Καταλανῶν μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπῆτει τοὺς μισθοὺς τῶν μισθοφόρων του, ἀλλ' αἱ οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι τοῦ κράτους ἐνέπνευσαν τὴν ἰδέαν τοῖς περὶ τὸν Αὐτοκράτορα νὰ ἐξαπατήσωσι τοὺς Καταλανοὺς διὸ καὶ ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς 15, 000, 000 περιπίου φράγγ-

(1) (Παράλ. Α. Σταματιάδου. Οἱ Καταλανοί)

κων εἰς κίβδηλα χρυσᾶ νομίσματα. Οἱ Καταλανοὶ κατηγανάκτησαν καὶ εὔρον ἀρίστην εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς λεηλασίας καὶ ἀρπαγὰς τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Ἡ φήμη τῆς πλουσίας λείας εἰλκυσεν ἐκ τῆς Δύσεως νέα στίφη τυχοδιωκτῶν τῶν Ἀμογαβάρων, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ροκαφῶρ, ὅστις μικρὸν κατὰ μικρὸν κατῶρθωσε νὰ λάβῃ καὶ τὴν ἀρχηγίαν τῶν Καταλανῶν φονευθέντος τοῦ Ἀρχηγοῦ αὐτῶν Ρογιέρου. Καταλαβὼν ὁ Ροκαφῶρ τὴν Ραιδεστόν ἐξεστράτευσεν πρὸς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον, προσορμισθεὶς εἰς τὸν λιμένα τῆς Μαδύτου μετὰ ἐννέα πλοίων περὶ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου τοῦ 1306⁽¹⁾. Μετὰ τινα ὅμως χρόνον οἱ Γενουναῖοι φαίνεται ὅτι κατέλαβον τὴν Μάδυτον, ἀλλὰ ταχέως ὅμως πάλιν κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἀμογάβαροι καὶ «πρὸ τοῦ ἀλωθῆναι Μάδυτον πολιορκουμένην ὑπὸ τοῦ Φαρέντα Τσιμῆ ἐφίσταται ἀμυράλης Ἀνδρέας Μαυρίσκος ἀποστολεὺς παρὰ Βασιλέως σιτάρκῃσιν τὸ φρούριον λειποσιτοῦν συνάμα δύο ναυσὶν καὶ δὴ μόλις εἰσάγει τὸν σῖτον.» Διοικητῆς τῆς Μαδύτου ἦν τότε ὁ Μαρούλης, ὃν ὁ Πολυμέρης πολυλαχοῦ καλεῖ «μέγαν ἄρχοντα» πολὺ δὲ περιέργον ὅτι ἐν Μαδύτῳ μέχρι σήμερον σώζεται τις οἰκογένεια πλινθοποιῶν φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀλλ' οὐχὶ ἴσως ἀπὸ τοῦ γενναίου ἐκείνου στρατηγοῦ καταγομένη.

Ὁ Μαρούλης κατῶρθωσε νὰ ἐνισχυθῆ ἐν Μαδύτῳ προβλέπων τὴν ἀπιστίαν τῶν Καταλανῶν καὶ

(1) (Muralt. Chronologie Byzantine II, 402)

Ἀμογαβάρων, οἵτινες καί τοι ἐφαίνοντο συμβιβα-
σθέντες μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντινοῦ.
οἷχ ἦπτον παραχειμάζοντες ἐν Κυζίκῳ παρεσκευά-
ζοντο ταυτοχρόνως εἰς λεπλασίας. Οὕτω δὲ κατὰ
τὸ θέρος τοῦ 1306 ἢ 1307 ἔτους οἱ Καταλανοὶ μετὰ
τῶν Ἀμογαβάρων ἐπολιόρκησαν τὴν Μάδυτον ἐπὶ
ἐννέα ὄλους μῆνας, καθ' οὓς ὁ Μαρούλης ἐπεδεί-
ξατο μετὰ τῆς ἐξ ἑπτακοσίων ἀνδρῶν φρουρᾶς θαύ-
ματα ἀνδρείας καὶ ἰκανότητος, ὡς ἀναγράφει ὁ Πα-
χυμέρης (II, 578.602). Ἡ Μάδυτος ἠναγκάσθη νὰ
παραδοθῆ καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῆς ὑπῆρξε γενικὴ,
ὀλίγων τινῶν διασωθέντων κατοίκων εἰς τὰ ἐνδό-
τερα τῆς Χερρονήσου (1). Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Κατα-
λανῶν καταστροφὴν τῆς Μάδυτου φαίνεται ὅτι
αὕτη καὶ αὔθις ἀνέλαβεν ἐπὶ μακρόν. Ἀλλ' ὁ Ὀρ-
χὰν διαδεχθεὶς τὸν πατέρα αὐτοῦ Ὀσμάν, ἀπὸ τοῦ
1326 ἄρχοντας τότε μόνον τῆς Βιθυνίας, κατώρ-
θωσε νὰ ἐξαπλώσῃ τὸ ὀσμανικὸν κράτος ἐπὶ πολὺ
διὰ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Καρᾶ Χαλῆλ Τσεντερλῆ,
κατέλαβε πᾶσαν σχεδὸν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, κατὰ
δὲ τὸ 1348 διέβη τὸν Ἑλλάσποντον καὶ κατέλαβε
φρούριά τινα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς. Ο υἱὸς αὐτοῦ
Σολεϊμάν, ὡς μανθάνομεν παρὰ τοῦ Χαλκοκον-
δύλη (V, 4) μετὰ τινα χρόνον κατέλαβε τὴν Μάδυ-
τον, ἣν ὅμως ἐκυρίευσαν εἶτα οἱ Ἐνετοὶ διὰ τοῦ
ναυάρχου Λορεδανοῦ τῆ 29 Ἰουλίου 1416. Ἀλλὰ

(1) (Ἴδε ἐν ἡμετέρῳ ἄρθρῳ ἐν «Νεολόγῳ» Ἀπριλίου 1891 τὰ
κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ καταστροφὴν ταύτην τῆς Μάδυτου ὑπὸ
τὴν ἐπιγραφὴν «Ἱστορικὰ Μάδυτου»).

ταχῶς πάλιν ἀνεκτίσαστο αὐτὴν ὁ Σολεϊμάν, ὡς
 δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐξ ἐπεισοδίου τινος, ὅπερ
 συνέβη τῇ 28 Νοεμβρίου 1437 τῷ Αὐτοκράτορι
 Ἰωάννῃ Παλαιολόγῳ καὶ τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταν-
 τινουπόλεως Ἰωσήφ, παραπλέουσι τὴν Μάδυτον
 κατὰ τὴν εἰς τὴν Δύσιν μετάβασιν αὐτῶν πρὸς ἔνω-
 σιν τῶν Ἐκκλησιῶν (1).

Τοιαύτη ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς ἐγένετο ἡ
 τύχη τῆς Μαδύτου ἐν τοῖς Βυζαντινοῖς χρόνοις.

Χρυσόστομος Δ. Παπαδόπουλος

Καθηγητῆς

ἐν τῆς Ἱεροσολύμοις Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ
 (Μαδύτιος)

---

(1) Διέσωσεν ἡμῖν τοῦτο ὁ Συρόπουλος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Φλω-
 ρεντιανῆς Συνόδου κεφ. IV.